

[fol. 116] De artilleristen toonden verleden jaar aan de gouverneur-generaal hun ervaring in de exercitie. Uit de brieven naar de kantoren waar men in textiel handelt, blijkt dat er streng op gelet wordt dat het monopolie daarin gehandhaafd blijft. De resolutie van 17 juli 1765 bewijst dat er alles aan wordt gedaan om particulieren te weren uit de aanvoer te Batavia van textiel uit de Westerkwartieren. Men wil die geheel voor de Compagnie houden. In de resoluties van 21 januari en 13 mei 1766 zijn doeltreffende maatregelen genomen, opdat degenen die de voorschriften verkeerd hadden uitgelegd, ze stipt naleven. De Hoge Regering ontkent [fol. 117] dat ze de officieren van justitie zou belemmeren in het uitoefenen van hun ambtsplicht. Justitie is geen zaak van de regering. De rechtsgang is beslist niet door politieke besluiten tegengehouden. Om de besprekingen niet te belemmeren in het geval dat de Bataviase negotieboeken later zijn ontvangen, is op verzoek van Heren XVII aan de opperkooplieden van het kasteel opgedragen ze bij eerste gelegenheid voor verzending naar Nederland gereed te hebben. Er zullen ook afschriften in tweevoud van de administratie van textiel in de pakhuizen meegezonden worden. De overige gevraagde stukken [fol. 118] zijn te omvangrijk en het maken van afschriften zou het schrijfwerk aanmerkelijk doen toenemen. Zoals Heren XVII wensten is vanaf begin september 1766 in de negotieboeken vermeld welke soorten textiel naar Nederland werden gezonden en welke voor Indië waren bedoeld. Ze keurden ook goed dat alleen de Compagnie in staartpeper zal handelen, maar vonden het vreemd dat een argument daarvoor de aanzienlijke winsten bij verkoop te Surat waren, terwijl niet bleek dat er sinds enige jaren daarheen staartpeper was verzonden. In 1753/54 is daar evenwel tegen f 61,5 $\frac{1}{3}$ de 100 lb, of met 498 $\frac{1}{4}$ % winst, verkocht en in 1763 ging er 24.000 pond naar Surat, die 42 % winst opleverde. Op 24 mei 1763 moest men besluiten voor een reaal fijn goud [fol. 119] rsd 19 $\frac{1}{2}$ te betalen, maar in oktober 1763 en in de brief van 8 mei 1764 berichtte men dat er weer rsd 19 voor werd gegeven. Zo is in 1762/63 ruim 802 mark goud voor de eerste en in 1763/64 ruim 795 mark voor de tweede prijs gekocht. Zo nodig zal men gebruik maken van de toestemming van Heren XVII om vreemdelingen die zich net zo onbetamelijk gedragen als de commanderende officier van het Engelse oorlogsschip *The Panther*, Amnesly Browne, uitsluitend te helpen met water en brandhout. Daar de Compagnie ze zeer nodig heeft, zullen essayeurs slechts bij uiterste noodzaak met andere taken belast worden. Heren XVII maakten er een opmerking over dat in de brief van 3 februari 1764 naar Banda opperkoopman Gerrit Aansorg [fol. 120] tot hoofdadministrateur werd aangesteld terwijl hij daarvoor de bekwaamheid miste. Zij deden dat ook over de terugzending van de gewezen negotie-overdrager Carolus Joostensz, die door gouverneur Jacob Pelters was ontslagen en naar Batavia gestuurd. De Hoge Regering voert aan dat Aansorg naar Banda was gezonden zonder dat zijn onbekwaamheid bekend was en dat hij geheel niet aan de verwachtingen had voldaan. In het algemeen stelt men slechts dienaars aan van wie de bekwaamheid is bewezen, of van wie men verwacht dat ze die zullen verwerven. Maar die zijn niet altijd beschikbaar juist nu Heren XVII hebben bevolen dat er scherp op bekwaamheid moet worden gelet. [fol. 121] Wat Joostensz betreft, hij is weer als boekhouder in dienst genomen maar naar Makassar, en niet naar Banda, gezonden. Voor zover bekend vervult hij zijn taak daar naar genoegen. De gouverneur-generaal is dankbaar dat Heren XVII zijn overwegingen voor vermindering van de zware kosten te Batavia, Java's Oostkust, Cheribon en Bantam hebben goedgekeurd. Dit spoort hem aan om de belangen van de Compagnie ijverig te blijven behartigen. Het bevel van de gouverneur-generaal om bij een vacature de posten van brigadier, kolonel etc. onvervuld te laten zal worden uitgevoerd. [fol. 122] Er zullen slechts als hoofd van de militia een luitenant-kolonel en een majoor aanblijven. Op het ogenblik zijn er als hoofd een kolonel en naast hem een titulair kolonel, een titulair luitenant-kolonel en twee majors titulair. Behalve de zaken die Heren XVII voor henzelf reserveerden, is op 18 juli 1766 besloten het rapport van de gouverneur-generaal onder de leden van de Hoge Regering te laten rondgaan en daarna de voorstellen te behandelen. De zaken waarvoor geen twee derde meerderheid is te verkrijgen, zal men aan Heren XVII voorleggen. Deze maakten vele malen, in het bijzonder de laatste jaren en in 1761/62, op-